

Kampen om utmarka **og innmarksbeite** **Gjerde og beitebruk – «ein skigard kan ikkje vara evig, veit du?»**

Gardemoen 18 januar 2023

- Ved Laurits Stokkeland, nestleder i grunneierlaget
  - Veien til nå
  - Løsninger fra Bane NOR
  - Rettsaka
  - Kostnader

Gjerdekonflikten på Jæren – senere Kristiansand til Stavanger

Rogaland Bondelag arrangerte et møte november 2018 angående problemet

Januar 2019 ble jeg og to andre bønder direkte utfordret til å ta denne saken

Resultat: 70 bønder i Hå kommune ble kontaktet, ensidig tilbakemelding om dårlig forhold til Bane NOR

- Bane Nor fikset ikke gjerdene
- Bane NOR betalte ikke lenger erstatning for påkjørte dyr
- Arrogant holdning fra Bane NOR
- Tok seg til rette på grunneieres eiendom
- Ufine kommentarer da bonden tok kontakt med de
- Ingen positive opplevelser

Resultat: Alle bøndene ønsket vi oppretta et grunneierlag som skulle ha kontakt mot Bane NOR. Ble opprettet 24. mars 2019

- **Samferdselsdepartementet April**
- **Bane NOR Mai**

**Svar – ikke noe fornuftig fra dept.
Bane NOR – mangel på penger**

**Banesjefen på Sørlandsbanen
skulle komme på medlemsmøtet i
grunneierlaget og orientere om
status. Han ble nektet av Bane
NOR sine advokater å komme
samme dag som møtet skulle
være i slutten av mai -19.**

Vinteren 19 sendte Bane NOR ut brev om at gjerdene skulle fjernes

Bønder sør i Rogaland engasjerte seg

Privatpersoner – Bondelag i Agder engasjerte seg

Oktober 19 var vi i møte med statsråd Dale. Han påla partene å sette seg ned for å prøve å komme til enighet

Løsninger som Bane NOR har kommet med

Januar 2019

For at grunneierne langs Sørlandsbanen Vest skal få mulighet til å vurdere eget behov for gjerde, og eventuelt planlegge, finansiere og bygge egne gjerder på sin eiendom, så varsler vi om at Bane NORs gjerder vil bli fjernet etter 1. desember 2019.

Februar 2020

På Sørlandsbanen i Rogaland vert det etablert et samarbeid mellom grunneierene og Bane NOR. Der grunneier/dyreeier overtek gjerd, vedlikeheld og etterser dei, kan Bane NOR bidra med gjerdemateriell.

Løsninger som Bane NOR har kommet med

Oktober 2020

På strekninger der gjerdet er så dårlig at det må skiftes ut, tar Bane NOR alle kostnader med å sette opp nytt gjerde for husdyr mot at grunneier overtar eierskap til gjerdet. Dersom grunneier ikke ønsker nytt gjerde, vil de dårlige gjerdene bli fjernet med ett års varsel.

- Styret mener det er uaktuelt å kunne akseptere at vi overtar eierskapet. Vi har tilbudt å overta det daglige tilsynet.**
- Vi oppfordrer alle grunneiere som har private veier som personell fra Bane NOR bruker, til å nekte all kjøring. Bane NOR har ingen veirett hos oss.**

Vet bare om 3 – 4 stykker som takket ja

**Pr i dag setter Bane Nor opp nye gjerder uten noen form for betingelser.
Det er satt opp mange km med nye gjerder i Rogaland og Agder**

Hadde Bane NOR gjort dette for 2 år siden hadde vi ikke vært i retten, men da tror jeg at neste generasjon ville fått de samme problemene med gjerdehold.

Tingretten

18.-27. september 2023

VI VANT

på alle punkt

Gjerdene som omtalt i slutningens punkt 1 og 2, må frede for husdyr og være i samsvar med grannegjerdeloven § 15 annet ledd.

Bondelagsadvokat om gjerdedommen:

– Grundig og riktig

Dersom dommen om gjerdeplikt blir stående, kan den få betydning for flere enn de som gikk til søksmål til Bane Nor. Men først skal Bane Nor bestemme seg for om de skal anke.

Linda Sunde
linda.sunde@bondelaget.no

GJERDEPLIKT

Det ble full seier i Sør-Rogaland tingrett for de 182 personene med 156 eiendommer som gikk til søksmål mot Bane Nor.

Konflikten handler om hvorvidt Bane Nor har gjerdeplikt langs Sørlandsbanen.

Tingretten kom til at Bane Nor er forpliktet til å holde gjerder langs Sørlandsbanen på strekningen forbi alle de 156 eiendommene. Gjerdene må frede for husdyr og være i samsvar med grunnlovsloven.

Jeg vil beskrive dommen som svært grundig. Tingretten har vært veldig samvittighetsfull når det gjelder gjennomgangen av alle kilder, sier Erlend Stabell Daling, avdelingssejef og advokat i Norges Bondelag.

– Dommen stadfester jernbanens gjerdeplikt langs Sørlandsbanen i de tilfeller hvor det følger av skjønnsforutsetningene, og det gjør det for alle som har vært part i denne saken. Jeg mener det er en riktig dom, sier han.

Bane Nor skriver i en e-post til Bondelaget at de ikke ønsker å kommentere dommen.

– Kommer Bane Nor til å anke?

– Bane Nor foretar en grundig gjennomgang av dommen. Spørsmålet om en eventuell anke er noe som naturlig nok urdres, men vi ønsker ikke å diskutere utfallet av vår behandling, skriver banedirektør Arvid Bjørnstrøm.

Ankefristen er en måned, og dommen ble avsagt 27. oktober.

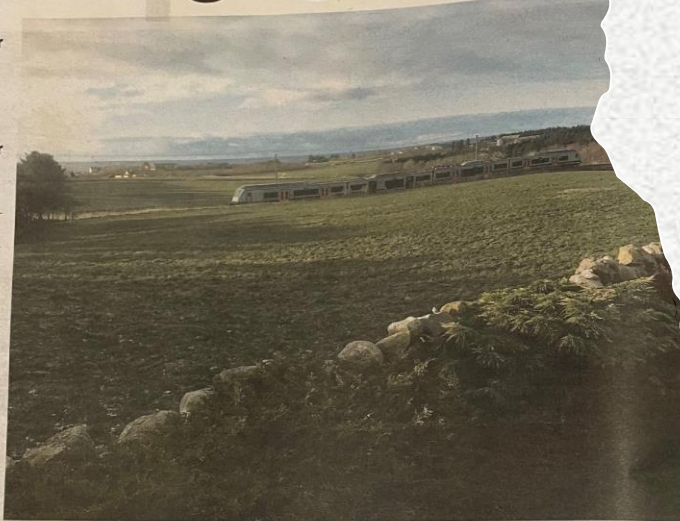
Forforsingsverdi

156 eiendommene er bare en mindre andel av alle eiendommer som finnes langs jernestrekningen.

Så langt andre jernbanelinjer har det vokst fram gjerdeflikter mellom grunneiere og Bane Nor.

Hvem vil dommen få betydning for?

– Først og fremst for alle eiendommene som er part i saken.

MÅ GJERDE: Grunneierne vant mot Bane Nor i Sør-Rogaland tingrett. Retten slo fast at Bane Nor har gjerdeplikt langs eiendommene deres. FOTO: SJUR HÅLAND/BONDEN

ken. Men den vil også få overforingsverdi for alle grunneiere som har de samme skjønnsforutsetningene på sin eiendom.

Det vil være meningsløst av Bane Nor å ikke behandle alle eiendommene med de samme skjønnsforutsetningene likt, sier Stabell Daling.

Gjerder for linjen

Hva er så disse «skjønnsforutsetningene»?

Det finnes ingen lovbestemt gjerdeplikt langs jernbanelinjer. Men alle de 156 eiendommene har opplevd ekspropriasjon i forbindelse med jernbanen. Ingen av dem krevde erstatning for gjerdehold, og ingen fikk det heller.

153 av eiendommene opplevde ekspropriasjon etter 1928. Fra det året stod det i de administrative skjønnsforutsetningene at «jernbanen gjerder for linjen». Jernbanen har også i praksis gjerdet for linjen.

Men hva betyr setningen? Bane Nor hevdet at gjerdene ikke ble satt opp for å beskytte grunneiere, men for å beskytte jernbanedriften. NSB gjerdet etter eget behov, det var ikke snakk om en plikt, mente de.

Om retten skulle komme til at det var en plikt, kan saksøkerne likevel ikke kreve gjerde, det vil

kun ha betydning for erstatningsutmålingen, hevdet de videre.

Sterkt grunnlovsvern

Tingretten var uenig på begge punkter.

Retten mente at tap av dyr ville kunne gjøre et alvorlig innhugg i gårdens inntekter på den tid. En jernbane uten gjerder førte til risiko for dyrepåkørsler.

«De alminnelige skjønnsforutsetningene må tolkes i lys av denne konteksten. Hadde ikke jernbanen gjerdet for linjen, er

ikke kunne stole på at dette ble gjort, måtte dette bli tydeliggjort i skjønnsforutsetningene», står det videre.

– «Jernbanen gjerder for linjen» ble ikke utdypet, fordi det var så åpenbart hva man mente. Derimot ble andre ting utdypet, fordi det ikke var like åpenbart hva som gjaldt der. Tingretten har gått gjennom andre kilder. Det har styrket synet, forklarer Stabell Daling.

– Utenkelig

For tre av eiendommene ble det kun gjort ekspropriasjon før 1928. Man har dermed ingen skriftlige skjønnsforutsetninger. I jernbanens undertakster er ikke gjerding langs jernbanelinjen et tema.

Men grunnloven gjaldt, som sier at man skal ha full erstatning ved ekspropriasjon.

Tingretten mener at det er sannsynlig at det gjaldt en forutsetning om at jernbanen skulle gjerde for linjen, og at dette var så selvstendig at det ikke var grunn til å regulere det uttrykkelig.

«Retten minner at om vi finner oss på et rettsområde med sterkt grunnlovsvern. Dersom staten v/NSB mente at jernbanen bare gjerdet for egne interesser, og at grunneierne

ikke kunne stole på at dette ble gjort, måtte dette bli tydeliggjort i skjønnsforutsetningene», står det videre.

Retten peker videre på jernbanen faktisk gjerdet for linjen i anledning disse saken, og at det ikke ble uttalt noen erstatning til grunneiere for gjerding langs linjen. Retten mener «at det er kkelig at grunneierne ikke oppstatt av eiendomsutnyttelsen risikoen for dyrepåkørsler risikoen for sikkerheten mennesker, da jernbanelinjen ble etablert.»

Bane Nor ble dømt til å gjerde langs Sørlandsbanen alle de 156 eiendommene betale saksomkostningene.

«Retten understreker at ikke påstår at jernbanen på seg gjerdeplikt i alle jernbaneskjønn i Norge for 1928. Retten baserer sin avgjørelse på en konkret vurdering av saksøkerne for de tre eiendommene i Rogaland», påpeker imidlertid tingretten.

– Men dommen er så grunn i sin gjennomgang av skjønnsforutsetninger og utviklingen synet på gjerdeplikt, at det vil være noe å hente i den for alle som ønsker å få avklart gjerdeplikten for sin eiendom, selv om den ikke har direkte overforingsverdi, sier Stabell Daling.

Jernbanen, som disse tre eiendommene ble berørt av, skar gjennom mindre jordbruks- og jord og dyrehold til selvforsyning og salg, bemerker retten.

156 eiendommer i Rogaland og Agder Skjønnsforutsetningene fra 1928

Jernbanen gjerder for linja

Banen ble bygd – utvidet på -30 og -40 tallet. Åpnet i 1944.

Bane NOR har en avtale mot min eiendom, som står ved lag inntil vi er enige om noe annet.

Bane NOR mener de kan tolke «jernbanen gjerder for linja» som de vil uten å snakke med den andre part

Tingretten kostet oss over 3 mill

Lagmannsretten 2 mill ??

Høyesterett ??

**+ mulige kostnader
fra Bane NOR**

**Rettsaken blir ca tre ganger
pris mot det som var tenkt**

Følg oss på Facebook:

Gjerdeoppør mot Bane Nor - Sørlandsbanen